

20 SNÖSKOTERLEDFÖRRÄTTNING ENLIGT TERRÄNGTRAFIKLAGEN OCH FRILUFTSLEDSFÖRRÄTTNING ENLIGT LAGEN OM FRILUFTSLIV

.....	2
20.1 ALLMÄNT	2
20.1.1 Tillämpade bestämmelser	2
20.1.2 Snöskoterled, friluftsled	2
20.1.3 Planeringen av leden	3
20.1.4 Den som svarar för leden	3
20.2 ANHÄNGIGBLIVANDE	3
20.3 FÖRRÄTTNINGSMÄN	4
20.4 SAKÄGARE	4
20.5 FÖRRÄTTNINGSFÖRFARANDE	4
20.5.1 Sammanträden och protokoll	4
20.5.2 Tillkännagivande	4
20.5.3 Sammanträdet laglighet	5
20.5.4 Arkivundersökningar	5
20.5.5 Presentation av projektet	5
20.5.6 Hörande av sakägare	5
20.5.7 Terrängsyn	5
20.5.8 Behandling av rättigheter	6
20.5.8.1 Rätt till snöskoterled och friluftsled	6
20.5.8.2 Rätter till biotoperna	6
20.5.9 Utmärkning av leden i terrängen	6
20.5.10 Reglering av vägrätter	6
20.5.11 Fastighetsbestämning, ägobyte eller flyttande av ett område i samband med ledförrättningen	7
20.5.12 Förrättningskarta	7
20.5.13 Ersättningar	7
20.5.13.1 Allmänt	7
20.5.13.2 Ersättning för föremål	8
20.5.13.3 Ersättning för olägenhet samt skadestånd	8
20.5.13.4 Betalning av ersättningar	8
20.5.14 Besittningstagande	8
20.5.15 Förrättningskostnader	8
20.5.16 Utdrag och meddelanden	8
20.5.17 Förrättnings avslutande och sökande av ändring	8
20.5.18 Flyttning av led	8
20.5.19 Indragning av led	9

20 SNÖSKOTERLEDFÖRRÄTTNING ENLIGT TERRÄNGTRAFIKLAGEN OCH FRILUFTSLEDSFÖRRÄTTNING ENLIGT LAGEN OM FRILUFTSLIV

20.1 ALLMÄNT

En snöskoterled är en väg enligt vägtrafiklagen, vilket förutsätter iakttagande av bestämmelserna i vägtrafiklagen. En led kan anläggas i terrängen, till vilken hänförs markområden och isbelagda vattenområden samt skogsvägar som är avstängda för annan trafik. En snöskoterled förutsätter alltid en ledplan som fastställts av kommunens miljömyndighet samt skriftliga avtal mellan den som är ansvarig för leden och markägarna eller en ledförrättning. Om det rör sig om en led som ska vara bestående och hållningen av leden baserar sig på avtal, så är en ledförrättning ändamålsenlig för att säkerställa att leden är bestående och antecknas i fastighetsregistret.

Om anläggning av snöskoterled har givits anvisningar i Lantmäteriverkets publikation nr 89: Moottorikelkkailureitin perustaminen (Anläggning av snöskoterled); Mikko Tallgren, Lantmäteriverkets utvecklingscentral, 1999.

En friluftsled är en led som är avsedd för allmän friluftsverksamhet. Friluftsleden förutsätter i allmänhet en ledplan som är utarbetad av kommunen och som fastställs av den lokala NTM-centralen. Om friluftsleden har märkts ut på en plan som avses i markanvändnings- och bygglagen eller sakägarna har kommit överens om att området ska överlåtas för en friluftsled, kan friluftsleden anläggas även om ingen ledplan utarbetats.

Då man i denna anvisning nämner ledförrättning avses både en ledförrättning enligt terrängtrafiklagen och en friluftsledsförrättning enligt lagen om friluftsliv.

20.1.1 Tillämpade bestämmelser

Vid en förrättning som gäller en snöskoterled tillämpas terrängtrafiklagen (1710/1995). Dessutom iakttas i tillämpliga delar bestämmelserna i lagen om friluftsliv (606/1973) i fråga om ansökning av förrättning, kostnader, förrättningsmän, förrättningens förlopp och ersättningarna.

Dessutom iakttas i tillämpliga delar bestämmelserna i lagen om enskilda vägar (560/2018) i fråga om ändringssökande som gäller en förrättning, anteckning i fastighetsregistret och annat förfarande. Om annat inte följer av bestämmelserna i lagen om enskilda vägar, tillämpas ifråga om förrättningsförfarandet fastighetsbildningslagen (554/1995).

Bestämmelserna i lagen om friluftsliv, lagen om enskilda vägar och fastighetsbildningslagen iakttas med andra ord då lämpliga bestämmelser inte finns i terrängtrafiklagen.

Vid en förrättning som gäller en friluftsled tillämpas lagen om friluftsliv (606/1973). Vid en förrättning tillämpas också, om annat inte följer av bestämmelserna i lagen om friluftsliv, bestämmelserna i lagen om enskilda vägar (560/2018). Om annat inte följer av bestämmelserna i lagen om enskilda vägar, tillämpas i fråga om förrättningsförfarandet fastighetsbildningslagen (554/1995). Bestämmelserna i lagen om enskilda vägar och fastighetsbildningslagen tillämpas då lämpliga bestämmelser inte finns i lagen om friluftsliv.

20.1.2 Snöskoterled, friluftsled

13 § i terrängtrafiklagen, 1 § i lagen om friluftsliv

En snöskoterled är en led som märkts ut i terrängen och för vilken en allmän nyttjanderätt stiftats vid en ledförrättning, där nyttjanderätten går ut på att man får köra med snöskoter under den tid det finns ett snötäcke. Därtill kan bestående nödvändiga rast- och serviceområden höra till leden.

En friluftsled är en led som har märkts ut i terrängen och till vilken man vid en ledförrättning stiftat en allmän nyttjanderätt för motionärers färdsl. Därtill kan bestående nödvändiga rast- och rekreationsområden höra till leden.

20.1.3 Planeringen av leden

15 § i terrängtrafiklagen, 2–4 § och 13 § i lagen om friluftsliv

För anläggande av en snöskoterled ska en plan för leden utarbetas. Planen godkänns av kommunens miljövårdsmyndighet som vanligtvis är kommunens miljövårdsnämnd. Anteckning av leden i fastighetsregistret förutsätter en ledförrättning.

För anläggande av en friluftsled ska kommunen utarbeta en ledplan som fastställs av den lokala NTM-centralen. Om friluftsleden har märkts ut på en plan som avses i markanvändnings- och bygglagen (detaljplan eller generalplan med rättsverkningar) eller sakägarna har kommit överens om att området ska överlätas för en friluftsled, kan friluftsleden anläggas även om ingen ledplan utarbetats.

Även om en landskapsplan är en plan enligt MBL ska den i allmänhet inte betraktas som en sådan plan som avses i 13 § i lagen om friluftsliv och på basis av vilken friluftsleden skulle kunna direkt anläggas. En landskapsplan är en allmän plan (se 28 § 5 mom. i MBL), med vilken man i allmänhet inte kan avgöra detaljfrågor om markanvändningen. Landskapsplanen är i allmänhet inte heller tillräckligt noggrann för fastställande av området för en friluftsled. En friluftsled kan emellertid anläggas på basis av en landskapsplan, om man genom planen kan specificera de fastigheter på vilkas område leden planeras samt markägaren och den som ansvarar för leden har en gemensam uppfattning om ledens sträckning och bredd. Denna sak ska utredas vid en förrättning innan man beslutar om förrättningen har sakliga förutsättningar.

I ledplanen ska man visa hur leden går och ledens biområden så att de på basis av planen vid behov kan märkas ut i terrängen. I planen ska också anges de fastigheter över vilka den planerade leden skulle komma att gå.

I praktiken omfattar ledplanen en skriftlig beskrivning samt en anknytande plankarta.

Godkännande av planen för en snöskoterled och fastställande av planen för en friluftsled är avgörande skeden vid anläggande av leder. Då bedöms och avgörs förutsättningarna för anläggande av leder. Förutsättningarna är ett allmänt behov och att lederna inte får orsaka betydande olägenhet. I ledplanen avgörs ledens sträckning, vilket innebär att det är skäl att markägaren reagerar på ledens läge i planeringsskedet.

20.1.4 Den som svarar för leden

14 § i terrängtrafiklagen, 2 § 2 mom. och 3 § i lagen om friluftsliv

Den som svarar för en snöskoterled är vanligtvis en kommun. Den som svarar för leden kan också vara en samkommun, staten, ett samfund eller en näringsidkare.

Kommunen miljövårdsmyndighet godkänner den som ansvarar för leden vid beslutet om ledplanen.

Den som svarar för en friluftsled är vanligtvis en kommun. På statsägd mark kan den som svarar för friluftsleden också vara staten.

20.2 ANHÄNGIGBLIVANDE

17 § 1 mom. i terrängtrafiklagen, 5 § i lagen om friluftsliv

Den som svarar för leden ska ansöka om ledförrättning hos Lantmäteriverket inom ett år från det att planen på snöskoterleden har godkänts eller planen på friluftsleden har fastställts med ett lagakraftvunnet beslut.

Någon tidsfrist för ansökan om friluftsledsförrättning finns emellertid inte om friluftsleden har märkts ut på en plan som avses i markanvändnings- och bygglagen eller sakägarna har kommit överens om att ett område ska överlåtas för en friluftsled.

20.3 FÖRRÄTTNINGSMÄN

17 § 2 mom. i terrängtrafiklagen, 6 § i lagen om friluftsliv, 82 § i LEV

Vid ledförrättningen tillämpas vad som stadgas i lagen om enskilda vägar om förrättningsmän.

20.4 SAKÄGARE

Se HFF 1.4.1 Sakägare och de som för talan, allmänt

17 § 3 mom. i terrängtrafiklagen, 15 § i lagen om friluftsliv, 82 § i LEV, 17 § i FBL

Sakägare vid förrättningen är sökanden och andra personer vars rätt direkt berörs av förrättningen. Sakägare kan vara:

- den som ansvarar för leden i egenskap av sökande,
- fastighetens ägare och innehavare,
- väglag som berörs av leden,
- de som innehar särskild rättighet och servitutsrätt om leden påverkar hans eller hennes rätt,
- på samfällt vattenområde ett delägarlag som bildas av delägarfastigheterna, på ett allmänt vattenområde den myndighet i vars besittning området är,
- yrkesfiskare,
- renbeteslag som idkar renskötsel,
- staten som markägare eller innehavare av rätt,
- kommunen
- NTM-centralen, om det är fråga om Natura 2000-område eller område med särskilda naturvärden,
- landsvägens väghållare, järnvägshållare eller kanalthållare, om leden sträcker sig till dessa områden.

20.5 FÖRRÄTTNINGSFÖRFARANDE

20.5.1 Sammanträden och protokoll

Se Se HFF 1.10.4 Förrättningssammanträde och 1.10.5 Protokoll

17 § 3 mom. i terrängtrafiklagen, 15 § i lagen om friluftsliv, 78 § i LEV, 172 § och 187 § i FBL

20.5.2 Tillkännagivande

Se HFF 1.8.2 Tillkännagivande.

17 § 3 mom. i terrängtrafiklagen, 15 § i lagen om friluftsliv, 74 §, 82 § i LEV, 168–171 § i FBL

Särskilt ska man beakta att förrättningen ska tillkännages:

- den lokala NTM-centralens ansvarsområde miljö- och naturresurser, om leden leds till närheten av ett område som ingår i Natura 2000-nätverket eller ett annat område med särskilda naturvärden
- den lokala NTM-centralens ansvarsområde trafik och infrastruktur, om leden går över en landsväg eller järnväg
- kommunen
- det lokala renbeteslaget, om leden ligger på ett renskötselområde.

20.5.3 Sammanträdets laglighet

7 § 2 mom. i terrängtrafiklagen, 6 § 1 mom. i lagen om friluftsliv, 12 § i FBL, 13 kap. 1 § och 3–7 § i RB

20.5.4 Arkivundersökningar

Se HFF 1.7.1 Arkivundersökningar

Arkivundersökningar utförs om det i samband med förrättningen är nödvändigt att utföra till exempel rågång eller behandla väg- och servitutsrätter.

Det är skäl att vid förrättningen konstatera att det på ledområdet kan finnas väg- eller servitutsrätter. De undersöks emellertid inte vid förrättningen, om inte den som ansvarar för leden eller en annan sakägare begär detta eller förrättningsmännen anser att det är nödvändigt att upphäva eller flytta rätterna.

Rätter som är undersökta eller som finns på fastighetsregisterkartan upphävs, flyttas eller förblir i kraft som överlappande rättigheter.

Till den del som rättigheter inte har undersökts vid förrättningen är det skäl att konstatera det i protokollet. Om tidigare rättigheter och friluftsleden sammanfaller, ska användningsföreskrifter antecknas i protokollet.

Eftersom kostnaderna för en heltäckande servitutsutredning sannolikt skulle bli högre vid förrättningen än kostnaderna för den egentliga förrättningen, har den som ansvarar för leden och innehavaren av en servitutsrätt i allmänhet avtalat särskilt om områdets användning allt efter behov.

20.5.5 Presentation av projektet

Den som ansvarar för leden bereds möjlighet att presentera projektet bland annat ifråga om ledplanen, byggnadstidtabellen och finansieringen.

20.5.6 Hörande av sakägare

Se HFF 1.10.4.1 Hörande av sakägare.

20.5.7 Terrängsyn

17 § 3 mom. i terrängtrafiklagen, 15 § i lagen om friluftsliv, 82 § i LEV, 182 § i FBL

Syftet med terrängsynen är att ge förrättningsmännen en bild av ledområdet. Terrängsynen är av betydelse i särskilt ersättningsfrågor.

Ledens läge har bestämts i ledplanen. Eventuella avtalsbaserade ändringar i ledens sträckning enligt planen kan vid behov konstateras i terrängen.

Sakägarna kan vid behov eller om de så önskar delta i terrängsynen.

20.5.8 Behandling av rättigheter

16 § 1 mom. och 18 § i terrängtrafiklagen, 7 § och 13 § i lagen om friluftsliv

20.5.8.1 Rätt till snöskoterled och friluftsled

Rätten bildas i enlighet med ledplanen. I planen har ledens sträckning och bredd fastställts. Vid ledförrättningen utreds inte längre förutsättningarna för anläggande av led. Om man avviker från linjedragningen enligt planen, förutsätter det samtycke av både den som svarar för leden och markägaren.

Om ledplanens karta är i liten skala, kan det ibland vara nödvändigt att tolka den.

Rätt till friluftsled kan också bildas utan ledplan på basis av ett avtal, om friluftsleden har märkts ut på en plan som avses i markanvändnings- och bygglagen eller sakägarna har kommit överens om att överlåta området för en friluftsled.

Om ledplan saknas kan den som svarar för leden ansöka om snöskoterledförrättning med stöd av sakägarnas avtal.

Mottagare av rätten till led är den som svarar för leden.

De fastigheter som ledrätten gäller anges antingen i protokollet eller i en bilaga.

Nyttjanderätt enligt terrängtrafiklagen avser en allmän rätt att köra med en snöskoter på en snöskoterled under den tid som det finns ett snötäcke.

En nyttjanderätt enligt lagen om friluftsliv avser en allmän rätt för motionärer att färdas på friluftsleden.

20.5.8.2 Rätter till biområden

Rast- och serviceområden i anslutning till en snöskoterled anläggs i enlighet med ledplanen.

Vilo- och rekreationsområden i anslutning till en friluftsled anläggs i enlighet med ledplanen.

I planen har områdenas läge och bredd fastställts. Om man avviker från planen, förutsätter det samtycke av både den som svarar för leden och markägaren.

Mottagare av rättigheten är den som svarar för leden. De fastigheter som rättigheten gäller anges antingen i protokollet eller i en bilaga.

20.5.9 Utmärkning av leden i terrängen

17 § 2 mom. i terrängtrafiklagen, 7 § i lagen om friluftsliv

Sakägaren ska veta läget för den led som ska anläggas.

Leden har vanligtvis märkts ut i terrängen redan i planeringsskedet med band, som vid behov kompletteras i samband med förrättningen. I allmänhet räcker det med band men vid behov märks leden ut med exempelvis träpålar. På existerande stigar och andra färdspår eller klara gränslinjer är det inte alltid nödvändigt med utmärkning.

20.5.10 Reglering av vägrätter

Se HFF 18 Förrättning av enskild väg

17 § 3 mom. i terrängtrafiklagen, 15 § i lagen om friluftsliv

Vid förrättningen ska man eventuellt behandla upphävande eller flyttande av vägrätter som bildats tidigare och gäller ledområdet.

Förfarandet är det som beskrivs i lagen om enskilda vägar.

20.5.11 Fastighetsbestämning, ägobyte eller flyttande av ett område i samband med ledförrättningen

Se HFF 1.3 Biförrättningar och andra åtgärder, HFF 12.1 Rågång och HFF 5 Ägobyte
17 § 3 mom. i terrängtrafiklagen, 15 § i lagen om friluftsliv, 75 § i LEV, 103 § 3 mom. i FBL
En fastighetsbestämning (rågång och flyttande av råmärken) verkställs vid ledförrättningen om den är nödvändig.

Ägobyte och flyttande av ett område kan utföras bland annat om man genom dessa åtgärder kan minska de olägenheter eller kostnader och ersättningar som orsakas av ledförbindelsen.

Förfarandet är det som beskrivs i fastighetsbildningslagen och lagen om enskilda vägar.

20.5.12 Förrättningskarta

Se HFF 1.12 Förrättningskartan och HFF 1.21.2.4 Behandling av förrättningskarta som ändrats vid domstolsförhandling

17 § 3 mom. i terrängtrafiklagen, 7 § 1 mom. och 15 § i lagen om friluftsliv, 5 § i LEV

Över ledområdet ska upprättas en förrättningskarta av vilken ska framgå ledens sträckning och de fastigheter som ledrätten gäller.

20.5.13 Ersättningar

16 § 4 mom. och 17 § 2 mom. i terrängtrafiklagen, 7 § 2–3 mom. och 8 § i lagen om friluftsliv, 15–17 § i LEV

20.5.13.1 Allmänt

Enligt terrängtrafiklagen ska den som ansvarar för leden ersätta en skada och en olägenhet som en snöskoterled åsamkar en fastighet, ägaren eller innehavaren av ett markområde, renskötsel eller yrkesmässigt fiske.

I övrigt hänvisas i terrängtrafiklagen till lagen om friluftsliv i fråga om ersättningar.

Enligt lagen om friluftsliv ska ersättning betalas för upplåtelse av en nyttjanderätt till mark för en friluftsled samt för skada eller olägenhet, som annars orsakas områdets ägare eller innehavare eller lokalt renbeteslag genom upprätthållande och användning av en friluftsled. Ersättningen betalas i ett för allt eller under viss tid.

I övrigt hänvisas i lagen om friluftsliv till lagen om enskilda vägar i fråga om fastställande och betalning av ersättningar.

Det kan eventuellt bestämmas att tilläggsersättning ska betalas vid en ny ledförrättning, om den olägenhet som orsakas av användningen av leden blir väsentligen större än vad man kunnat bedöma på basis av de uppgifter som fanns tillgängliga vid ledförrättningen.

20.5.13.2 Ersättning för föremål

Se HFF 1.18.2.1 Ersättning för föremål

20.5.13.3 Ersättning för olägenhet samt skadestånd

Se 1.18.2.2 Ersättning för olägenhet och 1.18.2.3 Skadestånd

Vid en snöskoterledförrättning kan som särskild fråga komma upp till behandling ersättning för olägenhet eller skada som orsakats av en led för ett lokalt renbeteslag på ett renskötselområde eller för yrkesmässigt fiske.

Vid en friluftsledförrättning kan som särskild fråga komma upp till behandling ersättning för olägenhet eller skada som orsakats av en led för ett lokalt renbeteslag på ett renskötselområde.

20.5.13.4 Betalning av ersättningar

Se HFF 1.18.4.4 Betalning av ersättningar

17 § i LEV, 202–205 § i FBL

20.5.14 Besittningstagande

19 § i terrängtrafiklagen, 9 § i lagen om friluftsliv

Den som svarar för en snöskoterled får ta leden i sin besittning då ledplanen har vunnit laga kraft, ersättningarna har betalats och leden har märkts ut i terrängen.

Den som svarar för en friluftsled kan ta leden i sin besittning då ledförrättningen har vunnit laga kraft och ersättningarna har betalats.

20.5.15 Förrättningskostnader

Se HFF 21 Förrättningskostnader

17 § 2 mom. i terrängtrafiklagen, 5 § 1 mom. i lagen om friluftsliv

För kostnaderna svarar den som svarar för leden.

20.5.16 Utdrag och meddelanden

Se HFF 1.8 Tillkännagivande och utdrag

20.5.17 Förrättningens avslutande och sökande av ändring

Se HFF 1.21.1.1 Att anföra besvär över förrättningsbeslut

17 § 3 mom. i terrängtrafiklagen, 15 § i lagen om friluftsliv, 81 § i LEV, 190–191 § i FBL

20.5.18 Flyttning av led

22 § i terrängtrafiklagen, 11 § i lagen om friluftsliv

I fråga om bestående flyttning av en led gäller i tillämpliga delar vad som stadgas om anläggande av leden.

Gällande snöskoterleder kan kommunens miljövårdsmyndighet ge ett tillfälligt tillstånd eller tillstånd att i ringa mån flytta leden i terrängen, om markägaren eller innehavaren ger sitt samtycke.

20.5.19 Indragning av led

23 § i terrängtrafiklagen, 12 § i lagen om friluftsliv

En snöskoterled dras in på anmälan av den som ansvarar för leden eller med stöd av beslut av kommunens miljövårdsmyndighet.

En friluftsled dras in på ansökan av kommunen eller markägaren genom NTM-centralens beslut.

Indragning av led ska meddelas till fastighetsregisterföraren. Nödvändiga anteckningar om indragningen förs in i fastighetsregistret.